Cudni zamordowani przez „Cygana”, „Śmiałego”, czy „Zbycha”?

Category: Historia,NEWS
written by Marek | 23 maja 2024

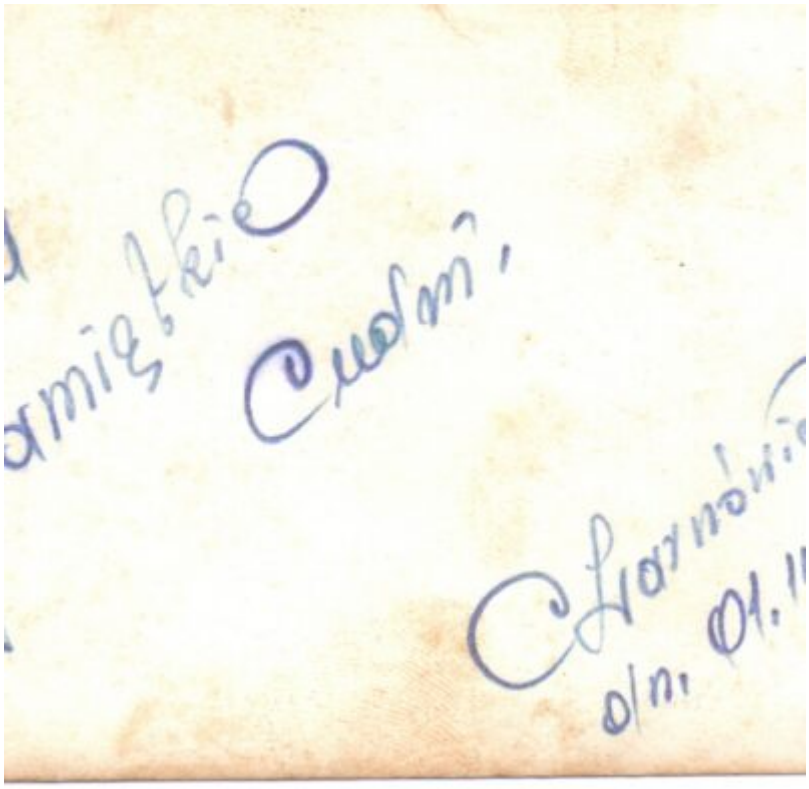

Hipoteza druga – ciąg dalszy domniemań o mordzie na rodzinie Cudnych z Czarnowca

W czarnowieckich zbiorach historycznych gromadzonych intensywniej od 2018 roku pojawiają się „perełki”, „białe kruki” ale również dokumenty czy zdarzenia do dziś niewyjaśnione.
Taką niewyjaśnioną do dziś historią jest zdarzenie z dnia 14 sierpnia 1947 r. gdy „banda” jak to najczęściej jest określane – wybiła cztery osoby z rodziny Cudnych.
W pierwszej części opisaliśmy hipotezę zemsty na Cudnych za chęć przepisania gospodarstwa. Nie ma na to dokumentów tylko ludzkie opowieści (dziś osób już nieżyjących).
Nigdzie również nie odnajdują się potwierdzone dokumenty, które jednoznacznie wskazywałyby na rzekomą współpracę zamordowanego Józefa

Cudnego z ruskimi!

Na kolejny ślad trafiliśmy przeszukując zdygitalizowane dokumenty internetowe w zasobach Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie.

Treści, które czytamy w meldunkach funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Milicji Obywatelskiej w Ostrołęce są rozbieżne z pojawiającymi się od lat informacjami w różnych publikacjach na temat tego mordu.
W dostępnych dotychczas materiałach czytamy:
„W uzasadnieniu wyroku było napisane: "członkowie rodziny byli w różny sposób uwikłani w pracę dla czerwonego reżymu". To najprawdopodobniej XV Okręg NZW z Łomży pod dowództwem "Cygana" Jerzego Dominiaka był sprawcą tej tragedii."
Na tę chwilę nie dotarliśmy do dokumentu – wyroku.
O hipotezie pierwszej pisaliśmy tu ->

Meldunki z M.O., z 1947 r.

W skanach dokumentów, z IPN możemy wyczytać, że mord został jednak wykonany na zlecenie – z zemsty. Z zeznań naocznych świadków i ustaleń ostrołęckich milicjantów wynika, że tę obrzydliwą akcję przeprowadzili ludzie „Śmiałego". W kolejnych natomiast dokumentach, już z października 1947 r. – (Raport specjalny Nr 96 z dnia 30.10.1947 r.) jest napisane, że zlikwidowano bandę „Zbycha", która przyczyniła się do mordu w Czarnowcu. Nie wiemy zatem kto tak naprawdę zastrzelił Cudnych – „Cygan", „Śmiały" czy „Zbych".
Wszystkie raporty podpisywał Komendant Milicji Obywatelskiej, pow. Ostrołęka, ppor. Józef Rzepliński.

Ponieważ w zeskanowanych dokumentach, które obecnie mają już 77 lat! mogą występować nieczytelne słowa – obiecuję, że w momencie gdy tylko pojawi się taka możliwość (czas) – przepiszę dla Państwa wygody i dla możliwości czytania przez sztuczną inteligencję.

Aby powiększyć skan raportu proszę kliknąć w obrazek.

KOMENDA POWIATOWA
MILICJI OBYWATELSKIEJ
W OSTROLECE.

Ipn bu 00209/169
134/108, 284/ADM

L.Dz. 1742-S/47.

Ostroleka, dn. 17.VIII.47r.

121

M E L D U N E K S P E C J A L N Y. Nr. 82.

Melduje, ze w dniu 14.VIII.47r. o godz. 22.30 w miejscowosci Czarnowiec, gm. Rzekun, pow. Ostroleka, w kierunku na polnoc, w odleglosci 10 km. od Komendy Powiatowej M.O. banda w sile trzech ludzi dokonala morderstwa na rodzinie Cudnych, mordujac samego gospodarza t.j. Cudnego Waclawa lat 54, zone jego Jozefe, lat 50, oraz dwie corki: Stanislawa, lat 25, i Kstyna lat 18. Z calej tej rodziny bandyci pozostawili przy zyciu dwoch malych synkow Cudnego: jeden lat 10, drugi lat 6. Po dokonaniu mordu w/w bandyci udali sie do wsi Borawe, gm. Rzekun, pow. Ostroleka w kierunku na polnoc, w odleglosci 15 km. od Komendy Powiatowej M.O. i w tejze miejscowosci o godz. 24.00 dokonali morderstwa na rodzinie Rutkowskich, mordujac gospodarza Rutkowskiego Wladyslawa, lat 62, zone jego Stefanie lat 60, syna Waclawa lat 27, i ciezko raniac corke jego Janine lat 35, ktora otrzymala postrzal nad lewym okiem wlot, wylot za lewym uchem, ktory strzaskal gorna szczeke i lewe ucho. Bandyci sadzili, ze zabili swa ofiare, lecz Rutkowska Janina, nie odzyskujac przytomnosci, zyje, ktora zostala odeslana do szpitala . Po opuszczeniu mieszkania przez bandytow, udali sie w nieznanym kierunku. O powyzszem zajsciu Komenda Powiatowa M.O. zostala powiadomiona dni 15.VIII.47r. o godz. 10. rano. Na podstawie otrzymanego meldunku udala sie Grupa Operacyjna K-dy Pow. na czele z Komendantem Powiatowym ppor. Rzeplinskim i kpt. Glabem, Z-ca Szefa P.U.B.P. oraz Sedzio Sledczym i Lekarzem Powiatowym na miejsce przestepstw. Po zorjetowaniue sie na miejscu przestepstwa wszczeto poszukiwania za sprawcami, oraz dokonano ogledzin zwlok sedziowsko-lekarskich. Jak wynika z zeznan rozpytanych swiadkow, rodzina Cudnych zostala zamordowana na podstawie zemsty, jaka palal w stosunku do nikuzyn ich [illegible], ktory skradl konie na szkode Cudnego i o tegoz konia toczyli proces , Natomiast w miesiacu czerwcu milicjanci Post.M.O. Rzekun, przeprowadzajac rewizje u [illegible] znalezli automat P.P.Sza i amunicje , natomiast sam [illegible] zdolal zbiec, ktory odgrozil sie Cudnemu, ze zato, ze on musi sie ukrywac, wymorduje ich cala rodzine. Zona [illegible], tesciowa i siestra zony zostaly zatrzymane i przekazene do P.U.B.P. w Ostrolece, natomiast [illegible] najprawdopodobniej jest czlonkiem bandy "Smialego".

Drugie morderstwo na rodzinie Rutkowskich trudno jest ustalic tla na jakim zostali zamordowani, poniewaz rodzina Rutkowskich cieszyla sie dobra opinia wsrod danej gromady i uchodzili za spokojnych ludzi. Podejrzenie skierowane jest przeciwko jego wlasnemu synowi wzgledne na braci jego zony Siekierskich, ktorzy maja zla opinie. Nadmienic nalezy, ze syn Rutkowskiego, ktory jest zonaty i oddzielnie mieszka posiada 3 ha ziemi, oraz skromne zabudowanie. Tragicznej nocy t.j. dnia 14.VIII.47r. o godz. 22.00 wyjechal ze stacji Ostroleka na Ziemie Odzyskane, celem wyszukania sobie gospodarstwa, lecz w jakim kierunku i do jakiej miejscowosci zona jego nie moze okreslic. Rozpytujac zone mlodego Rutkowskiego udalo mie mi dowiedzic, ze brat jej Sikorski, ktory ma za zone corke zamordowanego Rutkowskiego rowniez rzekomo mial wyjechac z mezem jej na Ziemie Odzyskane. Rozpytujac Sikorska, corke Rutkowskiego dowiedzialem sie, ze jeden z bandytow tejze nocy byl u niej w mieszkaniu, ktory mial sie pytac, kto ma dobre konie. Pomimo, ze tak corka jego, jak i synowa mieszkaja w poblizu nie slyszaly zadnych strzalow, ktore byly oddane przez bandytow do pomordowanych ofiar. O morderstwie pierwsza dowiedziala sie synowa, ktora zainteresowala sie rano, ze nikt nie chodzi po podworzu. Znalezione luski przy zwlokach pomordowanych na obydwu miejscach przestepstwa maja charakterystyczne cechy, gdyz kazda luska przy zbijaniu iglicy ma znaki podluzne. Takie same znaki na luskach byly znalezione przy zwlokach zabitych milicjantow na Post.M.O. Czerwin i Post.M.O. Piski, ktore byly podane w meldunku specjalnym Nr.72, 74. Z czego wynika, ze wszystkich morderstw dokonala jedna i ta sama banda "Smialego". Grupa Operacyjna pod dowodztwem K-ta Pow. i kpt. Glaba przeprowadzila operacje we wsi: Gerwaty, Jarnuty, Janki [illegible] Borek i Chrosnice, pow. Ostroleka lecz poscig zadnych zadnych wynikow nie dal . Na miejsce przestepstwa przybyl rowniez Starosta Powiatowy, ktory

Ipn bu 00495/169
134/108, 266/ADM

zajal sie zabezpieczeniem gospodarstwpo zamordowanych oraz ich pogrzebem.

Rysopis bandytow.:

1. Wzrostu sredniego, tegi dobrze zbudowany, szatyn o kedzierzawych wlosach, ubrany po wojskowemu, w mundur W.P., w czapce polowce, uzbrojony w automat M.P. bedzie to p.s. "Smialy", lat okol 35, reszte bandytow naocni swiadkowie zapodac nie moga (t.j. strome nocni), poniewaz banda odnosila sie donich brutalnie. bijac ich i kazac im padnac, oraz rowniez przykazali, za moga zameldowac dnia nastepnego o godzinie 12.

Blizsze szczegoly dochodzenia zostana przeslane po ustaleniu, poniewaz sprawe ta prowadzi P.U.B.P. i Ref. Sledczy K-dy Powiatowej M.O.

Otrzymuja:

Komenda Wojewodzka M.O. w Otwocku.
Wydzial Sl.Sledczej.
Wydzial Sl. Zewnetrznej.
Wydzial Specjalny.
Prokurator Sadu Okregowego w Lomzy,
Komend Powiatowa M.O. Przasnysz.
Komenda Powiatowa M.O. Ostrow-Mazow.
Komenda Powiatowa M.O. Makow.
Komenda Powiatowa M.O. Lomza.

Komendant Milicji Obywatelskiej
pow. Ostrołęka

Rzepliński Józef, ppor.

Ipn bu 00495/169
134/108, 266/ADM

STAROSTWO POWIATOWE
W OSTROŁĘCE
W OSTROŁĘCE

OSTROŁĘKA dnia 17.8.1947r.

DO KOMENDY WOJEWÓDZKIEJ M.O.
W OTWOCKU
WYDZIAŁ SŁUŻBY ŚLEDCZEJ

M E L D U N E K S P E C J A L N Y Nr

Welduje ze wdniu 14.8.1947r w miejscowości Czarnowięc gm. Rzekun na południe w odległości 10km. od kom. Pow. banda w sile trzech ludzi dokonała morderstwa na rodzinie gospodarza Cudnego mordując samego gospodarza t.j. Cudny Wacław żonę jego Józefai dwie córki Stanisława I Krystyna . Po dokonaniu morderstwa na w/w bandyci nie rabując udali się do wsi Borowe gm. Rzekun w kierunku na południe wodległości 13km od Kom. Pow. i w tejże miejscowości o godz 24 dokonali morderstwa na rodzinie Rutkowskich mordując Rutkowskiego Władysława żonę jego Stefanie syna Wacława oraz ciężko raniąc córkę Janinę, Wktóra wystrzałem pistoletu otrzymała rane wgłowe. Bandyci myśleli że jest zabita i opuścili mieszkanie i udali się w kierunku nieznanym. O powyższym zajściu Kom. Pow. otrzymała wiadomość dnia następnego t.j.15 o godz 10 na skutek czego grupa Kom. Woj. na czele kpt. Głębem pluton operacyjny wraz KomRzeplińskim i Z-ca Szefa P.U.B B. oraz Sędzia Środzki i lekarz udali się na miejsce przestępstwa Po zorjentowaniu się na miejscu wszczęto poszukiwania za sprawcami przeszukając następujące wsie Gierwaty Jarnuty Janki- Młode Wojsze Borek Skarzyn i Chrośnice lecz pościg żadnych wyników nie dał. Na m miejsce morderstwa przybył Starosta powiatowa który roztoczył opiekie nad gospodarstwami rodzin pomordowanych i zajął się pogrzebem ofiar gdyż nikt z rodziny starszy nie został tylko małe dzieci. Nadmienian że sprawcy mają charakterystyczną broń gdyż każda łuska przy zbijaniu igliey ma te same znki jej szereg innych morderstw dokonywanych na mil w Czerwinie, z czego wynika że morderstwa dokonał " S M I A L Y " Bliższe szczegóły dochodzenia przesłane zostaną po ustaleniu

Otrzymują:

1) Kom.Woj. M.O.w Otwocku
2) Prokurator S,O ,w Łomży
3) Wydz Specjalny
4) Wydz Śl. Śledczej
5) Wydz Polit- Wych.

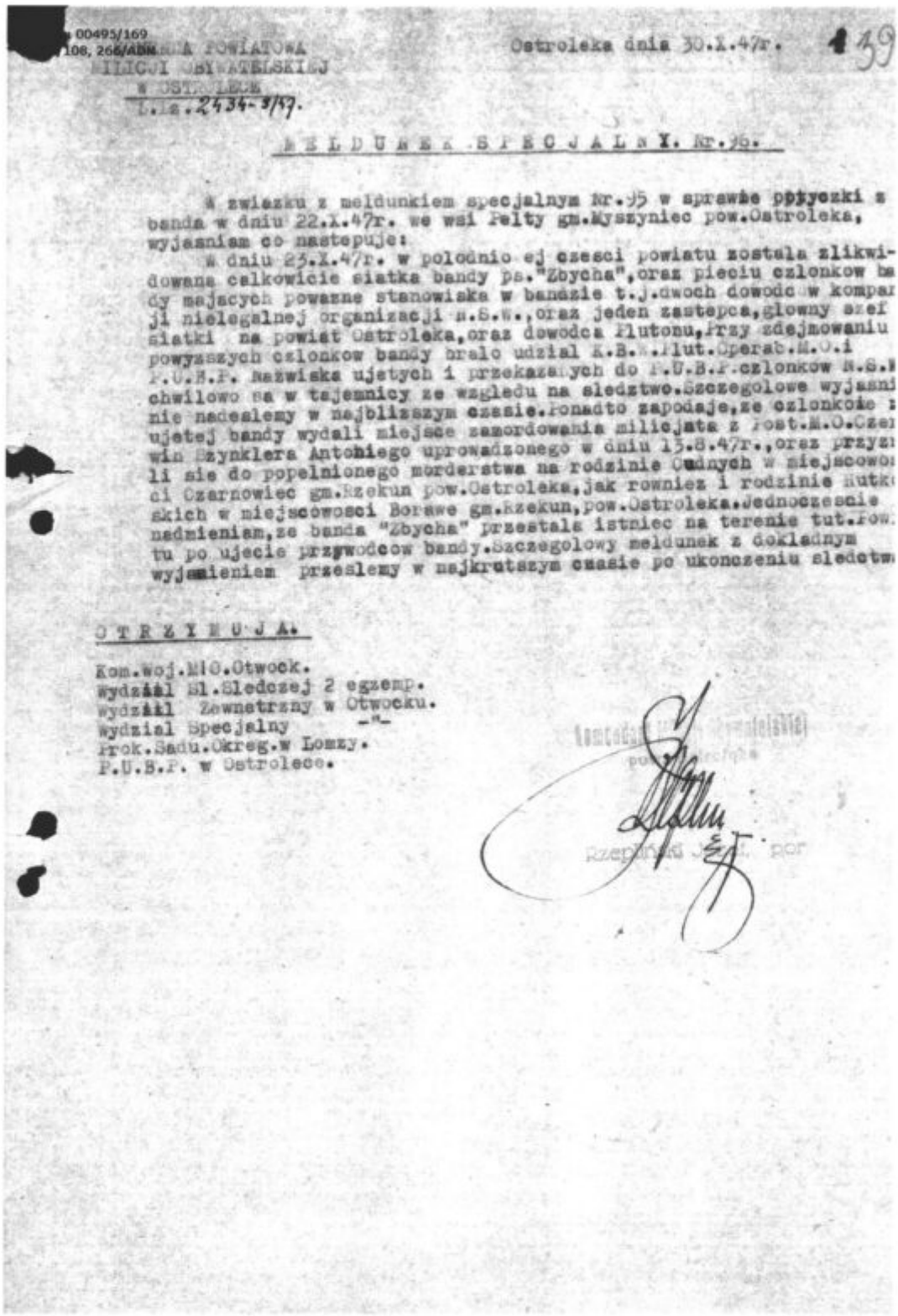

00495/169
108, 266/ABN

KOMENDA POWIATOWA
MILICJI OBYWATELSKIEJ
w OSTROŁĘCE
L.dz. 2434-3/47.

Ostroleka dnia 30.X.47r.

139

MELDUNEK SPECJALNY Nr.96.

W zwiazku z meldunkiem specjalnym Nr.95 w sprawie pojyczki z banda w dniu 22.X.47r. we wsi Pelty gm.Kyszyniec pow.Ostroleka, wyjasniam co nastepuje:

W dniu 23.X.47r. w polodnio ej czesci powiatu zostala zlikwidowana calkowicie siatka bandy pn."Zbycha",oraz pieciu czlonkow bandy majacych powazne stanowiska w bandzie t.j.dwoch dowodcow kompanji nielegalnej organizacji N.S.W.,oraz jeden zastepca,glowny szef siatki na powiat Ostroleka,oraz dowodca Plutonu,Przy zdejmowaniu powyzszych czlonkow bandy brale udzial K.B.W.Plut.Operat.M.O.i P.U.B.P. Nazwiska ujetych i przekazanych do P.U.B.P.czlonkow N.S.W chwilowo na w tajemnicy ze wzgledu na sledztwo.Szczegolowe wyjasnienie nadeslemy w najbliszym czasie.Ponadto zapodaje,ze czlonkowie ujetej bandy wydali miejsce zamordowania milicjanta z Post.M.O.Czerwin Szynklera Antoniego uprowadzonego w dniu 13.8.47r.,oraz przyznali sie do popelnionego morderstwa na rodzinie Cudnych w miejscowosci Czarnowiec gm.Rzekun pow.Ostroleka,jak rowniez i rodzinie Rutkowskich w miejscowosci Borawe gm.Rzekun,pow.Ostroleka.Jednoczesnie nadmieniam,ze banda "Zbycha" przestala istniec na terenie tut.Pow. tu po ujecie przywodcow bandy.Szczegolowy meldunek z dokladnym wyjasnieniem przeslemy w najkrotszym czasie po ukonczeniu sledztwa.

OTRZYMUJA:

Kom.woj.MO.Otwock.
Wydział Sl.Sledczej 2 egzemp.
Wydział Zewnetrzny w Otwocku.
Wydzial Specjalny -"-
Prok.Sadu.Okreg.w Lomzy.
P.U.B.P. w Ostrolece.

Rzepiński Jerzy por

Praca biurowa i błędy milicyjnych urzędników

Raporty pisane są niby w języku polskim, jednak ówczesne władze nie dbały

o przesadną poprawność językową, a sam tekst wygląda bez mała jak dzisiejszy niechlujny SMS. W tekstach nie odnajdujemy polskich znaków diaktrytycznych, dlaczego?
Raporty były pisane w milicyjnych komendach, na pozostawionych przez Niemców niemieckich maszynach do pisania. Tam polskich liter nie montowano.

Poniżej zamieszczamy zdjęcia wykonane w Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce, które pokazują wnętrze powojennej komendy Milicji Obywatelskiej, pokoju przesłuchań świadków lub osób represjonowanych w ostrołęckim budynku P.U.B.P. – Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego. Zdjęcia z marca 2024 r. (MK).

KLEIN-ADLER

Źródła:

– Instytut Pamięci Narodowej,
– Muzeum Żołnierzy Wyklętych.

Opracowanie: Marek Karczewski